

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۲/۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۹/۴/۳۰

فصلنامه علمی - پژوهشی روان سنجی

دوره هشتم، شماره ۳۲، بهار ۱۳۹۹

صفحات: ۸۰ - ۶۵

ساخت و هنجاریابی مقیاس سبک‌های پرخاشگری ورزشی: ابزاری مبتنی بر نظریه شخصیت میلون

Development and Validation of Sport Aggression Styles Inventory: An instrument based on Millon's personality theory

*سیدمحمد رضا علوی زاده! ناصر صبحی قراملکی، شهرام مامی، جهانشا محمدزاده،
وحید احمدی^۵

Abstract

Anger is a basic emotion that it is known as popular phenomenon. Aggression is any verbal or physical behavior that proceed from anger and it has intentional or unintentional destructive dimension. These behavior can express to self or another object actively or passively. The aim of present study was development and validation of Sport Aggression Style Inventory (SASI). This instrument have developed based on Millon personality theory. The sample include 99 participants that they randomly selected from 284 athletes

چکیده

خشم یکی از هیجان‌های اساسی است. که به شکلی گسترده به عنوان یک پدیده‌ی عمومی شناخته می‌شود. پرخاشگری هرگونه رفتار کلامی یا فیزیکی ناشی از هیجان خشم است که جنبه‌ی تخریبی اعم از تخریب عمدی یا غیرعمدی دارد. این رفتارها می‌تواند به صورت فعالانه یا منفعلانه و به سمت خود یا دیگری ابراز شود. هدف از انجام پژوهش حاضر ساخت و هنجاریابی پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری ورزشی است. این پرسشنامه بر اساس نظریه‌ی شخصیت میلون بسط پیدا کرده است. در این پژوهش ۲۸۴ نفر از ورزشکاران استان تهران به

۱. نویسنده مسئول: گروه روان‌شناسی، واحد ایلام دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران

Email: alavizadehsmr@gmail.com

۲. گروه روان‌شناسی ورزش، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۳. گروه روان‌شناسی، واحد ایلام دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران

۴. گروه علوم انسانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

۵. گروه روان‌شناسی، واحد ایلام دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران

which they selected in snowball sampling method, and they completed Sport Aggression Style Inventory (SASI) twice in two week. Data were analyzed in SPSS, AMOS and Smart-PLS environments. The results of this study illustrate, the inventory has good internal consistency according to CRONBACH'S alpha for subscale as sadistic aggression style (external-active, $\alpha=0.62$), passive aggression style (external-passive, $\alpha=0.84$), masochistic aggression style (internal-active, $\alpha=0.84$), somatic aggression style (internal-passive, $\alpha=0.82$), and total score ($\alpha=0.72$); and good test-retest reliability in the SASI'S subscales in a 2-week period (0.70-0.81). The Confirmatory Factor Analysis supported four factors model of SASI; and finally the results indicate that the SASI has acceptable convergent validity, discriminant validity, and composite reliability. According to the present findings, The SASI has acceptable validity and reliability. Implications for research and clinical applications of the SASI in an Iranian athletic population is discussed

Keywords: Sport Aggression Style Inventory, construct validity, test-retest reliability, Millon's personality theory

روش نمونه‌گیری گوی‌برفی انتخاب شدند و از آن میان ۹۹ نفر به شیوه‌ی تصادفی ساده از میان شرکت‌کنندگان پرسشنامه‌ی سبک‌های پرخاشگری ورزشی را به فاصله‌ی دو هفته، دو بار تکمیل کردند؛ داده‌ها در محیط‌های SPSS، AMOS، و SPLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که این پرسشنامه از همسانی درونی خوبی برخوردار است که به روش آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های دگرآزارگر (بیرونی فعال) ۰/۶۲، منفعل پرخاشگر (بیرونی منفعل) ۰/۸۴، خودآزارگر (درونی فعال) ۰/۸۴، پرخاشگر جسمانی‌گر (درونی منفعل) ۰/۸۲ به دست آمد. مدل چهار عاملی این پرسشنامه نیز تأیید شد. ضریب پایایی این پرسشنامه به فاصله‌ی دو هفته برای مولفه‌ها در دامنه‌ی ۰/۷۰ تا ۰/۸۱ است. در نهایت نتایج نشان داد مقیاس سبک‌های پرخاشگری ورزشی دارای اعتبار همگرا، اعتبار تشخیصی و پایایی ترکیبی قابل قبولی دارد. با توجه به نتایج این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری ورزشی دارای روایی و پایایی قابل قبولی است. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود این ابزار که در ایران ساخته شده و بر روی ورزشکاران ایرانی استاندارد شده است در پژوهش‌ها و محیط‌های ورزشی و همچنین مشاوره ورزشی استفاده شود.

واژه‌های کلیدی: پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری ورزشی، روایی سازه، پایایی بازآزمایی، نظریه شخصیت میلون

مقدمه

خشم یکی از هیجان‌های انسانی است. که به شکلی گسترده به عنوان یک پدیده‌ی عمومی شناخته می‌شود (ملک‌پور، زنگنه و آقابائی، ۱۳۹۱). پرخاشگری آهرگونه رفتار کلامی یا فیزیکی ناشی از هیجان خشم است که جنبه‌ی تخریبی اعم از تخریب عمدی یا غیرعمدی دارد (محسنی، ۱۳۸۸). از سوی دیگر پرخاشگری عمدی به قصد آسیب رساندن خشونت‌ناמידه می‌شود (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۱۷) که می‌تواند به صورت جسمی، جنسی یا روان‌شناختی بروز کند (اسدی، میرغفوروند، یآوری‌کیا، محمدی‌زاده و نیکان، ۲۰۱۷). رفتارهای پرخاشگرانه می‌تواند به صورت فعالانه یا منفعلانه و به سمت خود یا دیگری ابراز شود (علوی‌زاده، انتظار و مامی، ۱۳۹۵). در ورزشکاران گاهی شاهد رفتارهای پرخاشگرانه هستیم که می‌تواند بر عملکرد فردی و تیمی ورزشکاران اثر بگذارد (علوی‌زاده، انتظار، ترابی و پاک‌ضمیر، ۱۳۹۵).

از نظر تکاملی، خشم از هیجانات شایع و واکنشی متداول نسبت به ناکامی و بدرفتاری است، با این حال همه‌ی افراد در طول عمر خود با موقعیت‌های خشم‌برانگیز روبرو می‌شوند (خدایاری‌فرد، غلامعلی لوانسانی، اکبری زردخانه، و لیاقت، ۱۳۸۶). رفتار پرخاشگرانه ممکن است در هر فردی از جمله ورزشکاران رخ دهد (فروچارت، رولنس‌پاکوت، ۲۰۱۴). فرد ورزشکار هنگامی که در موقعیتی رقابتی قرار می‌گیرد با توجه به شرایط حاکم بر مسابقه و انتظار برتری، ممکن است فشار روانی بالایی را تجربه کند و به دنبال آن اقدام به پرخاشگری کند. چنین رفتاری از جانب فرد ورزشکار می‌تواند منجر به عواقب ناخوشایندی برای ورزشکاران شود (مرادی و حسین‌نژاد، ۱۳۹۴) و تبعات فردی و یا اجتماعی مالی، روانی و حرفه‌ای ایجاد کند (محمدی، ویسی و رستمی، ۱۳۹۴). پرخاشگری در عرصه‌ی فعالیت ورزشی به شکل ابزاری و بازتابی و یا کلامی و فیزیکی تجلی می‌یابد و از سوی افراد حاضر و شرکت‌کننده در رویدادهای ورزشی در قبال خود، سایر بازیکنان، تماشاگران، مربیان، مقامات ورزشی، عامه مردم و اموال صورت می‌گیرد (محسنی، ۱۳۸۸). همان‌طور که گفته شد از نظر تکاملی، خشم از هیجانات شایع و واکنشی متداول نسبت به ناکامی و بدرفتاری است، با این حال همه‌ی افراد در طول عمر خود با موقعیت‌های خشم‌برانگیز روبرو می‌شوند. ولی در همه‌ی افراد رفتارهای پرخاشگرانه را شاهد نیستیم. در پژوهش‌های فراوانی گزارش شده است که پرخاشگری یک پدیده کلی نیست بلکه رفتارهای پرخاشگرانه بر اساس زیر ریخت‌های متفاوتی بروز می‌یابد (علوی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵a، محمدی، ۱۳۸۵؛ باس و پری، ۱۳۹۲).

anger

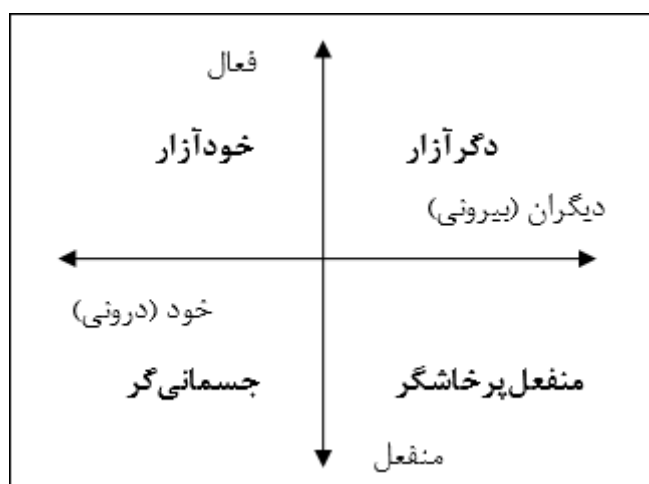
aggression

violence

عواملی زیادی بر پرخاشگری و شدت خشمی که افراد ادراک می‌کنند موثر است. این عوامل شامل، هوش هیجانی (خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۸۶)، سرسختی (مدی، پروو، خوشابا، ویت‌کس، ۲۰۰۶) شخصیت (دل‌بریو، آلویا، اسپیلیبرگر، ۲۰۰۴) می‌شود. بررسی هزار، پولاد، هزار (۲۰۱۸) مشخص کرد که بین سطح پرخاشگری افراد و جنسیت و نوع ورزشی که انجام می‌دهند، رابطه‌ی معناداری وجود دارد. آن‌ها مشاهده کردند که بین سن، بخشی از تحصیلات، ورزش یا ورزش نکردن، دفعات انجام ورزش و مدت زمان ورزش، رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. مشخص شده است که مردان در مقیاس پرخاشگری جسمی بالاتر از زنان هستند. میزان پرخاشگری دانشجویانی که در گروه ورزش و تربیت بدنی مشغول به تحصیل هستند از دیگر دانشجویانی که در دانشکده‌ی آموزش و پرورش مشغول به تحصیل هستند در زیر مجموعه پرخاشگری جسمی بالاتر است. با این حال مشخص شد که دانشجویانی که ورزش می‌کنند از دانشجویانی که ورزش نمی‌کنند در زیرمقیاس پرخاشگری فیزیکی، بالاتر هستند اما در دیگر پرخاشگری‌ها تفاوتی با یکدیگر نداشته‌اند. در نتیجه مشخص شد که رفتارهای پرخاشگری با توجه به متغیرهای مختلف متفاوت است، اما این واقعیت که بین شرکت‌کننده‌هایی که ورزش می‌کنند و کسانی که ورزش نمی‌کنند، به طور کلی در میزان پرخاشگری از نظر آماری تفاوت معنی‌داری وجود نداشت، تضاد کاملاً چشمگیری با نظریه‌های مختلف پیشین در این زمینه است.

نظریه‌های شخصیت متفاوتی وجود دارد؛ ولی میلیون^۱ از معدود افرادی است که نظریه‌ی شخصیت خود را بر اساس الگوهای بالینی معرفی می‌کند و آن را در دورنمایی تکاملی گسترش داده است. میلیون در نظریه‌ی شخصیت خود از چهار قطب صحبت می‌کند که به قرار زیر هستند:

- ۱- اهداف وجودی: قطب درد - لذت؛ ۲- شیوه‌های سازگاری: قطب فعال و نافع؛ ۳- راهبردهای تکرار شونده: قطب خود - دیگران؛ ۴- فرایندهای انتزاعی: قطب فکر و احساس (شریفی، ۱۳۸۶؛ میلیون، ۱۳۹۷). در پژوهش علوی‌زاده و همکاران (علوی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵a) براساس شیوه‌ی سازگاری و شیوه‌های تکرار شونده چهار سبک پرخاشگری پیش‌بینی شد که در شکل ۱ قابل مشاهده می‌باشند:

شکل ۱: مدل پرخاشگری مبتنی بر نظریه میلون

پرسشنامه‌های چندی به موضوع خشم و پرخاشگری پرداخته‌اند. برای مثال باس و پرس (۱۹۹۲)، چهار خرده مقیاس پرخاشگری کلامی، پرخاشگری جسمی، خشم و خصومت را معرفی کرده‌اند. کاکویاینن^۲ و همکاران (۲۰۰۱) از مقیاس پرخاشگری پیدا و پنهان^۳ را معرفی کرده‌اند که شامل چهار خرده مقیاس پرخاشگری آشکار، پرخاشگری دستکاری کننده^۴ غیرمستقیم، پرخاشگری موزبانه^۵ پنهان، پرخاشگری ظاهراً منطقی^۶ است. پرخاشگری دستکاری کننده^۴ غیرمستقیم بر اساس دستکاری اجتماعی اولیه استوار شده است. پرخاشگری موزبانه^۵ پنهان، مانند پرخاشگری ظاهراً منطقی^۶، مدار و پالایش بیشتری دارد و قصد مخرب را پنهان می‌کند. کاکویاینن^۷ و همکاران (۲۰۰۱)، نشان می‌دهند که پرخاشگری غیرمستقیم به تدریج با افزایش سن پیچیده‌تر می‌شود. با توجه به این که در ادبیات روان‌شناسی ورزشی پرسشنامه‌ای که بین خشم و پرخاشگری تفاوت قائل شود وجود دارد (فتحی، عبدلی و فارسی، ۱۳۹۳) ولی پرسشنامه‌ای که بین انواع پرخاشگری تفاوت قائل شود وجود ندارد؛ از این رو پژوهشگران بر اساس نظریه میلون پرسشنامه‌ای را طراحی کردند که این تفاوت‌ها را مورد سنجش قرار می‌دهد.

^۱hostility^۲Kaukiainen^۳Overt-Covert Aggression Scale (OCAS)^۴indirect manipulative aggression^۵overt insinuating aggression^۶rational-appearing aggression^۷Kaukiainen

روش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های توسعه‌ای و کاربردی در حیطه‌ی پژوهشگری روان‌شناسی ورزشی است. شرکت‌کنندگان در این پژوهش ۳۵۰ نفر از ورزشکاران رشته‌های مختلف ورزشی تهران بودند. شصت و شش نفر از آزمودنی‌ها پرسشنامه‌ها را بدون پاسخ و یا تکمیل نشده برگرداندند که از آزمون کنار گذاشته شدند. در انتها ۲۸۴ نفر (۱۴۴ زن و ۱۴۰ مرد) در دو مرحله - ی آزمون شرکت کردند. میانگین سن آن‌ها ۲۴/۱۸ با انحراف استاندارد ۳/۵۴ و دامنه‌ی سنی ۱۹ تا ۴۵ سال بود. لازم به ذکر است که آزمودنی‌ها به روش نمونه‌گیری گوی‌برفی انتخاب شدند. آزمودنی‌ها پرسشنامه سبک‌های خشم ورزشی SASI را با فاصله‌ی زمانی دو هفته دو بار تکمیل کردند.

ابزار پژوهش

در این پژوهش از پرسشنامه سبک‌های خشم ورزشی SASI استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۰ سوال است که هر کدام از مؤلفه‌های دگرآزارگر، خودآزارگر، منفعل‌پرخاشگر و جسمانی‌گر دارای ۵ سوال می‌باشند؛ و به سوالات به صورت بلی یا خیر پاسخ داده می‌شود. سوالات این پرسشنامه به قرار زیر است:

۱. خشونت جز جدانشدنی در ورزش است.
۲. بعد از هر باخت به سختی خود را سرزنش می‌کنم.
۳. گاهی بدون این که داور مسابقه ببیند بازیکن حریف را عصبی می‌کنم.
۴. بعد از باخت خود را مستحق بی‌توجهی می‌دانم.
۵. استفاده از فشار جسمی زیاد برای دستیابی به پیروزی ضروری است.
۶. تنها مقصر نتیجه نگرفتن در مسابقه خودم هستم و خودم را جریمه می‌کنم.
۷. برای پیروز شدن بر کسانی که از من قوی‌تر هستند، مدتی را صبر می‌کنم تا به آن‌ها ضربه بزنم.
۸. در صورتی که نتیجه آن گونه که می‌خواهم نباشد آن قدر حرص می‌خورم که سردرد، کمردرد یا معده درد می‌گیرم.
۹. برای پیروز شدن بر کسانی که از من قوی‌تر هستند، دست به هر کاری می‌زنم تا به آن‌ها ضربه بزنم.
۱۰. با این که مربی‌ها از من راضی هستند، احساس می‌کنم به خوبی دیگر بازیکنان نیستم.
۱۱. هر چند خشونت پسندیده نیست ولی ابزار غیرمستقیم آن اشکالی ندارد.

۱۲. وقتی در بازی مایوس می‌شوم عصبانیت خود را نشان نمی‌دهم.
۱۳. معمولاً از مربی یا هم‌تیمی‌های خود به طور مستقیم انتقاد می‌کنم.
۱۴. در مسابقات آدم فرصت‌سوز و بی‌عرضه‌ای هستم.
۱۵. وقتی از مربی تیم دلخورم، در زمین مسابقه کم‌کاری می‌کنم.
۱۶. در زمین بازی آدم حرف‌گوش‌کن و مطیعی هستم.
۱۷. اشتباه مربی یا هم‌تیمی‌ها اعصابم را خورد می‌کند.
۱۸. به دلیل مهارت کم، نیمکت‌نشینی حق من است.
۱۹. من پشت سر مربی با هم‌تیمی‌های خود حرف می‌زنم.
۲۰. سعی می‌کنم مربی یا هم‌تیمی‌ها از من راضی باشند حتی اگر من از آن‌ها خوشم نیاید.

در این پژوهش علاوه بر مشخصات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل آلفای کرونباخ جهت بررسی همسانی درونی خرده‌مقیاس‌ها، و روش تحلیل عاملی اکتشافی توسط نرم‌افزار SPSS و نتایج تحلیل عاملی تأییدی در نرم‌افزار AMOS و SPLS، و در نهایت تک‌بعدی بودن نشانگرها، پایایی ترکیبی، روایی همگرا، روایی واگرا (تشخیصی) نیز در نرم‌افزار SPLS مورد اجرا و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

داده‌های این پژوهش به وسیله‌ی نرم‌افزارهای SPSS، AMOS و SPLS محاسبه شد. میانگین و انحراف معیار نمره‌ها برای هر چهار مولفه‌ی آزمون در دو مرحله اجرای پژوهش در جدول ۱ آمده است. برای ارزیابی پایایی SASI، همسانی درونی با ضریب آلفای کرونباخ (۱۹۵۶) محاسبه شد (محمدی، زمانی و فتی، ۱۳۸۷). ضریب آلفای ۰/۷۲ برای کل آزمون در مرحله‌ی اول، و ۰/۷۸ در مرحله‌ی دوم به دست آمد. ضریب آلفای مولفه‌های هر یک از مراحل آزمون نیز در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد و ضریب آلفای کرونباخ برای چهار مولفه‌ی آزمون

مرحله‌ی اول		مرحله‌ی دوم		
میانگین (انحراف)	ضریب آلفای کرونباخ	میانگین (انحراف)	ضریب آلفای کرونباخ	
استاندارد)	استاندارد)	استاندارد)	استاندارد)	
۱/۳۶ (۱/۴۰)	۰/۶۲	۱/۳۲ (۱/۲۵)	۰/۷۹	خودآزارگر
۰/۷۹ (۱/۴۲)	۰/۸۴	۰/۹۴ (۱/۳۲)	۰/۸۰	دگرآزارگر
۰/۶۶ (۱/۳۳)	۰/۸۴	۱/۱۰ (۱/۳۴)	۰/۹۰	منفعل پرخاشگر
۰/۴۱ (۱/۰۶)	۰/۸۲	۰/۹۷ (۱/۱۷)	۰/۸۵	گر جسمانی

پایایی آزمون‌های همتا:

همبستگی پیرسون میان مولفه‌های آزمون در هر دو مرحله در جدول ۳ آمده است. همان طور که مشاهده می‌شود همبستگی بین مولفه‌ها معنادار است.

جدول ۲: همبستگی پیرسون میان مولفه‌های آزمون در اجرای اول و دوم

۹۹n =	خودآزارگر ۲	دگرآزارگر ۲	منفعل پرخاشگر ۲	گر جسمانی ۲
خودآزارگر	۰/۸۰۸	-	-	-
دگرآزارگر	-	۰/۷۵۴	-	-
منفعل پرخاشگر	-	-	۰/۷۶۲	-
گر جسمانی	-	-	-	۰/۷۰۲

توضیح تمام همبستگی‌ها در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند.

روایی سازه:

الف: روایی سازه‌ی پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری ورزشی SASI با تحلیل عامل اکتشافی به روش مولفه‌های اصلی در مورد گروه نمونه بررسی شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری ورزشی SASI در جدول ۳ ارائه شده است.

از طریق آزمون KMO که برابر با ۰/۷۸ بود کفایت نمونه مناسب به دست آمد؛ همچنین آزمون بارتلت از لحاظ آماری معنی‌دار بود ($\chi^2=738/731P < 0/01$). پس از چرخش متعامد به روش واریماکس الگوی چهار عاملی SASI مورد تأیید قرار گرفت؛ این چهار عامل ۴۷/۴۱ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین می‌کند. عامل‌های اول تا چهارم (دگرآزارگر، خودآزارگر، منفعل-پرخاشگر، جسمانی‌گر) نیز به ترتیب ۱۵/۱۷، ۱۳/۹۷، ۹/۶۱ و ۸/۶۷ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین می‌کند. و در نهایت از ملاحظه ارقام جدول شماره ۵ نتایج زیر استنتاج می‌شود:

۱. عامل اول با پرسش‌هایی مطرح است که در پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری رقابتی SASI به مولفه‌ی دگرآزارگری مربوط می‌شوند. بزرگترین بار عاملی به سوال ۱۳ تعلق دارد (۰/۷۵).
۲. عامل دوم با پرسش‌هایی مطرح است که در پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری رقابتی SASI به مولفه‌ی خودآزارگری مربوط می‌شوند. بزرگترین بار عاملی به سوال ۱۰ تعلق دارد (۰/۷۶).
۳. عامل اول با پرسش‌هایی مطرح است که در پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری رقابتی SASI به مولفه‌ی منفعل‌پرخاشگری مربوط می‌شوند. بزرگترین بار عاملی به سوال ۱۱ تعلق دارد (۰/۸۳).
۴. عامل اول با پرسش‌هایی مطرح است که در پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری رقابتی SASI به مولفه‌ی جسمانی‌گر مربوط می‌شوند. بزرگترین بار عاملی به سوال ۴ تعلق دارد (۰/۸۲).

جدول ۳: تحلیل عاملی اکتشافی فرم تصادفی پرسشنامه پرخاشگری ورزشی با روش تحلیل مولفه‌های اصلی پس از

چرخش واریماکس

شماره سوال	دگرآزارگر	خودآزارگر	پرخاشگر منفعل	گرجسمانی
۱.	۰/۳۵۷			
۲.		۰/۷۵۱		
۳.			۰/۷۵۲	
۴.				۰/۸۲۱
۵.	۰/۴۴۶			
۶.		۰/۷۴۰		
۷.			۰/۷۳۳	
۸.				۰/۷۹۱
۹.	۰/۵۰۰			
۱۰.		۰/۷۵۶		
۱۱.			۰/۸۳۱	
۱۲.				۰/۷۲۶
۱۳.	۰/۷۵۰			
۱۴.		۰/۷۲۳		
۱۵.			۰/۶۶۴	
۱۶.				۰/۷۵۶
۱۷.	۰/۳۳۲			
۱۸.		۰/۷۱۶		
۱۹.			۰/۷۴۶	
۲۰.				۰/۶۳۹

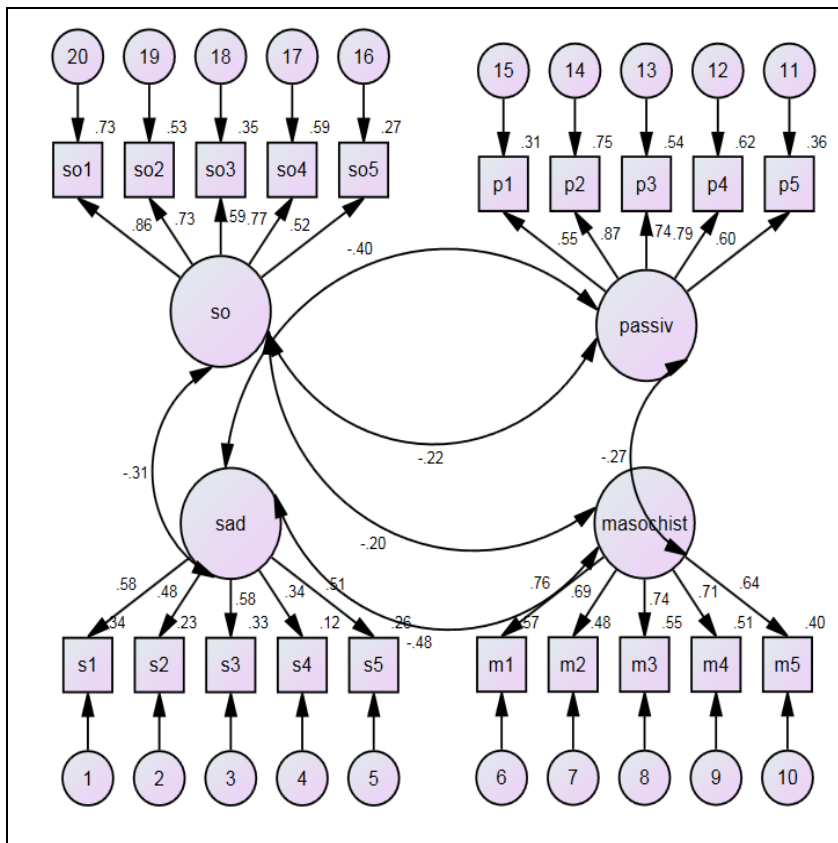
ب: روایی سازه

روایی سازه پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری ورزشی SASI به وسیله‌ی تحلیل عاملی تأییدی بررسی شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری ورزشی SASI در شکل ۲ ارائه شده است. خلاصه نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه سبک‌های پرخاشگر در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴: شاخص‌های برازش الگوی تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه سبک‌های پرخاشگری

مقادیر مشاهده شده		شاخص‌های برازش
۱۵۹/۳۶۶	χ^2	مجذور کای دو
۱۶۴	Df	درجه آزادی
۰/۹۷۲	χ^2/df	نسبت مجذور کای دو به درجه آزادی
۰/۵۸۸	P	سطح معنا داری
۰/۹۸۱	TLI/NNFI	شاخص برازش تاکر لویس یا غیر هنجاری بنتلر - بونت
۰/۹۸۳	CFI	شاخص برازش مقایسه‌ای بنتلر
۰/۰۰۷	RMSE	شاخص ریشه میانگین مجذور برآورد تقریب
۰/۸۵۸	GFI	شاخص نیکویی برازش
۰/۸۱۹	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده
۰/۶۷۰	PGFI	شاخص نیکویی برازش مقتصد

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، شاخص‌های CFI و TLI بیشتر از ۹۰ صدم، شاخص PGFI بین صفر و یک (بالاتر از پنج صدم) و شاخص رمزی برابر با ۰/۰۰۷ است، که نشانگر مطلوب بودن شاخص‌های برازندگی (تناسب) و در نتیجه برازش مدل خوب و قابل قبول است. نسبت خی دو به درجه آزادی ۹۷ صدم می‌باشد. در مورد شاخص خی دو تقسیم بر درجه آزادی، توافقی درباره مقادیر قابل قبولی وجود ندارد اما بیشتر پژوهشگران مقدار پایین‌تر از ۳ را پیشنهاد داده‌اند. برای بررسی معناداری ارتباط بین متغیرهای مشاهده شده (سؤالات) و متغیرهای مکنون (شاخص‌ها) از شاخص تی استفاده شد. شاخص تی در مورد رابطه بین سؤالات با خرده‌مقیاس‌های مربوط، نشان می‌دهد که مقدار تی در همه سؤالات بالاتر از دو بوده است که بیانگر این است که رابطه معنادار بین سؤالات و عامل‌های مربوط برقرار است.

شکل ۲: تحلیل عاملی تأییدی سوالات پرسشنامه SASI

در این پژوهش متغیرهای پنهان شامل پرخاشگری دگرآزارگر، خودآزارگر، منفعل پرخاشگر، و جسمانی‌گر وارد نسخه‌ی سوم نرم افزار SmartPLS شدند.

ارزیابی مدل اندازه‌گیری

به منظور بررسی روایی و پایایی مقیاس سبک‌های پرخاشگری ورزشی از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. شاخص‌های نیکویی برازش (جدول ۵)، خلاصه‌ی نتایج (جدول ۶)، و ضرایب همبستگی (جدول ۷) مدل اندازه‌گیری در ادامه ارائه شده است.

جدول ۵: شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری

RMS_Theta	NFI	SRMR	شاخص برازش
< ۰/۱۲	> ۰/۷۳	< ۰/۰۷	مقدار پیشنهادشده
۰/۱۶	۰/۷۳	۰/۰۷	مقدار برآورده شده

برازش مدل: نتایج پژوهش نشان داد که شاخص‌های ارزیابی نیکویی برازش مدل اندازه‌گیری تاثیر مولفه‌های سبک‌های پرخاشگری بر یکدیگر از مقدار مناسبی برخوردار است (جدول ۱). بنابراین داده‌ها از لحاظ آماری با ساختار عاملی و زیربنای نظری چهار متغیر نهفته‌ی (سازه) پژوهش سازگاری داشته است.

جدول ۶: خلاصه نتایج ارزیابی مدل چهار عاملی مقیاس سبک‌های پرخاشگری

α	AVE	Composite Reliability	T	بار عاملی استاندارد شده λ	نشانگر	متغیرهای نهفته
۰/۶۲	۰/۶۵	۰/۸۸	۷/۸۰	۰/۶۹	S1	دگرآزارگر
			۷/۷۸	۰/۶۱	S2	
			۵/۳۲	۰/۷۲	S3	
			۹/۳۷	۰/۴۵	S4	
			۳/۲۰	۰/۶۶	S5	
۰/۸۴	۰/۶۰	۰/۸۹	۱۴/۲۰	۰/۸۱	M1	خودآزارگر
			۹/۷۵	۰/۷۶	M2	
			۱۲/۹۴	۰/۸۰	M3	
			۱۳/۴۶	۰/۷۸	M4	
			۸/۶۵	۰/۷۲	M5	
۰/۸۴	۰/۶۱	۰/۷۷	۷/۸۲	۰/۷۰	P1	منفعل پرخاشگر
			۱۴/۱۰	۰/۸۶	P2	
			۱۲/۶۱	۰/۸۳	P3	
			۱۰/۵۱	۰/۸۰	P4	
			۷/۸۰	۰/۷۲	P5	
۰/۸۲	۰/۵۹	۰/۸۸	۱۰/۸۴	۰/۸۳	So1	گر جسمانی
			۱۰/۰۰	۰/۸۳	So2	
			۶/۸۳	۰/۷۳	So3	
			۷/۱۷	۰/۷۶	So4	
			۵/۱۴	۰/۶۶	So5	

تک‌بعدی بودن نشانگرها: با توجه به نتایج جدول ۲، بار عاملی استاندارد شده‌ی (λ) تمام نشانگرهای انتخابی برای سازه‌های مورد نظر بالا (بیشتر از ۰/۶۱) و از لحاظ آماری در سطح خطای یک درصد معنادار هستند. این نتایج شواهد کافی را برای تأیید تک‌بعدی بودن نشانگرهای انتخابی

در هر یک از سازه‌های مربوطه فراهم کرد. بر این اساس می‌توان اظهار کرد که نشانگرهای انتخابی برای هر یک از سازه‌های مربوطه به درستی انتخاب شده‌اند.

پایایی ترکیبی: بر اساس نتایج ارائه‌شده در جدول ۲ پایایی ترکیبی (CR) تمام سازه‌های پژوهش بیشتر از ۰/۶۰ و ضریب آلفای کرونباخ آن‌ها نیز از ۰/۶۰ بالاتر است. بنابراین تمام متغیرهای نهفته‌ی (سازه‌های) مدل اندازه‌گیری پژوهش از پایایی مناسبی برخوردار هستند.

روایی همگرا: نتایج ارائه شده در جدول ۲، نشان داد که میانگین واریانس استخراج‌شده‌ی (AVE) تمام سازه‌های پژوهش بیشتر از ۰/۵۰ بود. بنابراین تمام سازه‌های مدل اندازه‌گیری پژوهش از روایی همگرای مناسبی برخوردار بودند.

روایی تشخیصی: براساس نتایج ارائه‌شده در جدول ۳، به طور کلی جذر میانگین واریانس استخراج‌شده برای هر یک از سازه‌ها ($0/78 < AVE < 0/63$)، بزرگتر از همبستگی بین سازه‌ها ($0/35 < AVE < 0/18$) بود. این نتیجه نشان داد که نشانگرهای انتخابی برای هر سازه درصد بالایی از واریانس مشترک آن سازه نسبت به سایر سازه‌ها در مدل اندازه‌گیری را به اشتراک می‌گذارند. بنابراین، روایی تشخیصی سازه‌های موجود در مدل اندازه‌گیری پژوهش تأیید شد.

جدول ۷: جذر میانگین واریانس استخراج‌شده و ضرایب همبستگی

متغیرهای نهفته	۱	۲	۳	۴
دگرآزارگر	۰/۷۸			
خودآزارگر	-۰/۲۴	۰/۷۸		
منفعل پرخاشگر	-۰/۳۵	-۰/۲۹	۰/۶۳	
گر جسمانی	-۰/۱۸	-۰/۲۰	-۰/۲۳	۰/۷۷

با توجه به نتایج ارائه‌شده می‌توان اظهار کرد که مدل اندازه‌گیری، مدل مناسبی برای انجام تحلیل‌ها در این مطالعه بوده است.

بحث و نتیجه گیری

دنیای ورزش، در همه‌ی جنبه‌هایش نمایانگر جهانی آینه‌ای است، فضایی جمعی که گذرا و بالقوه است، تفکر جمعی در آن به صورت متفق القول حاکم است و در آن خطاهای ادراکی، فرافکنی و درون‌فکنی افراد مهمی از قبیل والدین، همسالان، هم‌تیمی‌ها، و رهبران به صورت فرآیندها و مکانیسم‌های دفاعی از قبیل انکار و حقیقت واقعی رقابت ورزشی خود را نشان می‌دهد. ورزش به عنوان وسیله‌ای است برای والایش سرکوبگرانه‌ی سائق‌های مرگ و زندگی که در آن

عشق به قدرت، حسادت، رقابت و نفرت عمیقاً برانگیخته می‌شود، اما در ورزش رقابتی ورزش خود نیز می‌تواند به الگوی رفتار نادرست فرهنگی تبدیل شود (بغوم، ۲۰۲۰). بنابراین نمی‌توان ورزش و ورزشکار را از دیدگاه انتقادی و تأمل اخلاقی در مورد "گرایش به مبارزه" و "خویشترداری" یا "رقابت پرخاشگرانه" که بخشی از اخلاق ورزشی را نشان می‌دهد، معاف کرد.

هدف این پژوهش، ساخت و هنجاریابی SASI در جمعیت ورزشکاران بود. همان طور که در قسمت نتایج مشاهده شد، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی SASI همسانی درونی خوبی با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۲ در کل آزمون و ۰/۶۶ تا ۰/۸۹ برای سبک‌های پرسشنامه به دست آمد. همچنین این آزمون ضریب همبستگی بازآزمایی خوبی (۰/۷۰ تا ۰/۸۱) در هر یک از چهار سبک نشان داد. در مجموع، SASI از ساختار قابل قبولی برخوردار است؛ نتایج تحلیل عاملی نیز ساختار چهار عاملی این آزمون را تایید کرد، در نهایت نتایج نشان داد مقیاس سبک‌های پرخاشگری ورزشی دارای اعتبار همگرا، اعتبار تشخیصی و پایایی ترکیبی قابل قبولی دارد. فرد دارای پرخاشگری دگرآزارگرانه‌ی ورزشی خشونت را جزئی جدانشدنی از ورزش می‌پندارد، برای پیروزی بر حریفان دست به هر کاری می‌زند، حتی از ابراز فشار جسمی و خشونت علیه حریف اباعی ندارد، و از اشتباه همی‌تیمی‌های خود به شدت خشمگین و ناراحت می‌شود. فرد دارای پرخاشگری خودآزارگرانه‌ی ورزشی، خود را مقصر باخت می‌داند و خود را سرزنش، جریمه و تنبیه می‌کند، خود را فرد ناشایستی می‌پندارد زیرا فکر می‌کند فردی فرصت‌سوز و بی‌عرضه است که لیاقت بودن در مسابقه را ندارد. فرد دارای پرخاشگری منفعل پرخاشگرانه‌ی ورزشی خود بازیکنان حریف را به صورت غیرمستقیم و بدون این که داور مسابقه ببیند عصبی و خشمگین می‌کند، در صورتی که توانایی روبروی مستقیم با حریف را نداشته باشد صبر می‌کند تا به صورت غیرمستقیم بر حریف چیره شود، نسبتبه هم‌تیمی‌های خود کم‌کاری می‌کند و این نوع پرخاشگری را بد نمی‌داند. فرد دارای پرخاشگری جسمانی‌گر در شرایط ورزشی خود را مستحق نادیده گرفته شدن می‌داند، فردیست که بسیار حرص می‌خورد و عصبانیت خود را نشان نمی‌دهد، همیشه مطیع دیگران است تا دیگران از او راضی باشند و در نهایت به صورت جسمی علائم خود را نشان می‌دهد. بنابراین خشم ورزشی را با توجه به شیوه‌ی سازگاری و شیوه‌های تکرار شونده می‌توان ابعادسازی کرد و به وسیله‌ی پرسشنامه سبک‌های خشم ورزشی SASI ارزیابی کرد. با این وجود، لازم است که ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه در جمعیت‌های ورزشی دیگر و با حجم نمونه‌ی بالاتر مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- خدایاری فرد، م. غلامعلی لواسانی، م؛ اکبری زردخانه، س؛ و لیاقت، س. (۱۳۸۶). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی و هنجاریابی سیاهه‌ی ابراز خشم صفت - حالت ۲ اسپیلبرگر در بین دانشجویان. طرح پژوهشی مصوب دانشگاه تهران.
- شریفی، ع. (۱۳۸۶). راهنمای ام سی ام آی: میلیون ۳. تهران: روان‌سنجی.
- علوی‌زاده، س. م؛ انتظاری، س؛ مامی، ش. (۱۳۹۵a). ساخت و هنجاریابی مقدماتی مقیاس سبک‌های پرخاشگری: ابزاری مبتنی بر نظریه‌ی شخصیت میلون، مقاله ارائه‌شده در دومین همایش ملی روان‌شناسی؛ تهران: دانشگاه خوارزمی.
- علوی‌زاده، س. م؛ انتظاری، س؛ ترابی، ع.، پاک‌ضمیر، ف. (۱۳۹۵b). مقایسه‌ی سبک‌های پرخاشگری در ورزشکاران رشته‌های ورزشی جمعی و فردی بی‌برخورد و پربرخورد: فوتبال، والیبال، تکواندو و شطرنج. مقاله ارائه‌شده در دومین همایش ملی یافته‌های نوین در علوم ورزشی؛ تهران: دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی.
- فتحی، ر. ز.، عبدلی، ب.، فارسی، ع. (۱۳۹۳). تعیین روائی و پایایی نسخه‌ی فارسی مقیاس پرخاشگری و خشم رقابتی در ورزشکاران. *مطالعات روان‌شناسی ورزشی*. ۷؛ ۱۴-۱.
- مرادی، ج؛ حسین‌نژاد؛ ع؛ زمانی، ۱۳۸۸ش. (۱۳۹۴). ارتباط جهت‌گیری ورزشی با پرخاشگری ورزشکاران رشته‌های رزمی. *مطالعات روان‌شناسی ورزشی*. ۱۴. ۱۷-۲۸.
- محسنی، ر. (۱۳۸۸). تحلیل رفتار پرخاشگری و خشونت ورزشی با تاکید بر رهیافت روان‌شناختی اجتماعی. *جامعه‌شناسی*، ۱؛ ۳، ۷۲-۵۱.
- محمدی، ا؛ زمانی، ر؛ و فتی، ل. (۱۳۸۷). اعتباریابی نسخه‌ی فارسی پرسشنامه‌ی بازنگری شده‌ی وسواسی - اجباری در جمعیت دانشجویی، *پژوهش‌های روان‌شناختی*. ۲۱، ۲و۱، ۷۸ - ۶۶.
- محمدی، س؛ ویسی، م؛ رستمی، ک. (۱۳۹۴). نقش ترتیب تولد بر میزان پرخاشگری دانش‌آموزان ورزشکار رشته‌های تیمی و انفرادی. *پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی*. ۴، ۱۲؛ ۹۳-۸۵.
- محمدی، ن. (۱۳۸۵). بررسی مقدماتی شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه پرخاشگری باس-پری. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۲۵؛ ۴ (۴۹)، ۱۵۱-۱۳۵.
- ملک‌پور، م؛ زنگنه، س؛ و آقابابایی، س. (۱۳۹۱). ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه پرسشنامه خشم نواکو در شهر اصفهان. *مجله‌ی پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، ۲؛ ۱ (۲)، ۸-۱.

References

- Asadi, S., Mirghafourvand, M., Yavarikia, P., Mohammadalizadeh, C. S., Nikan, F. (2017). Domestic Violence and its Relationship with Quality of Life in Iranian Women of Reproductive Age. *Journal of family violence*. 32, 4; 453-460.

- Brohm, J. (2020). Psychoanalysis put to the test of sport. *Cliniques méditerranéennes*, no 101(1), 51-63. <https://www.cairn.info/journal-cliniques-mediterraneennes-2020-1-page-51.htm>.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 452-459.
- DEL BARRIO, V., ALUJA, A., & SPIELBERGER, C. (2004). ANGER ASSESSMENT with the STAXICA: PSYCHOMETRIC PROPERTIES of a NEW INSTRUMENT for CHILDREN and ADOLESCENTS. *PERSONALITY and INDIVIDUAL DIFFERENCES*, 37; 227-244.
- Forrest, S., Eatough, V., & Shevlin, M. (2005). Measuring adult indirect aggression: The development and psychometric assessment of the indirect aggression scales. *Aggressive Behavior*, 31(1), 84-97. doi:10.1002/ab.20074
- Fruchart, E; Rulence-Pâques, P. (2014). Condoning Aggressive Behaviour in Sport: A Comparison between Professional Handball Players, Amateur Players, and Lay People. *Psicológica*, 35, 585-600.
- Forrest, S., Eatough, V., & Shevlin, M. (2005). Measuring adult indirect aggression: The development and psychometric assessment of the indirect aggression scales. *Aggressive Behavior*, 31(1), 84-97. doi: 10.1002/ab.20074
- Hazar, Z., Polat, E., & Hazar, S. (2018). Evaluation of Different Variables of Aggression Levels of Physical Education and Sports School and Educational Faculty Students. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 20(3), 318-323. doi: 10.15314/tsed.478082
- Kaukiainen, A., Salmivalli, C., Björkqvist, K., Österman, K., Lahtinen, A., Kostamo, A., & Lagerspetz, K. (2001). Overt and covert aggression in work settings in relation to the subjective well-being of employees. *Aggressive Behavior*, 27(5), 360-371. doi: 10.1002/ab.1021
- Maddi, S. R; Brow, M; Khoshaba, D. M; & Vaitkus, M. (2006). Relationship of hardiness and religiousness to depression and anger. *Consulting Psychology Journal*, 58(3), 148 -161.
- Millon, T. (1997) **Millon Clinical Multiaxial Inventory –III manual** (2nd ed.), Minneapolis, MN: National Computer Systems.
- World Health Organization. (2017). **Definition and typology of violence**. Online available at: <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en>